

nyekhez alkalmazott gőzgépszerkezettel látta el, mestereket hozatott, kik az előhaladt technika tanai szerint módosítják, javítják a kezelést. — Szóval, minden elkövettetik, hogy e hazai iparvállalat a magyarnak becsületére váljék. —

A gácsi posztó hitelét, a külföldi gyáraknál átalánosán divatba jött pamutvegyítéssel megingatni nem engedi. — Az ily pamuttal vegyített posztó olcsóbban előállítható ugyan, de tartóságra, súlyra a gácsi posztóval nem versenyezhet.

Hogy azonban ez iparvállalat, mely annyi balszerencse közt 100 éve már, hogy hazánkban fennáll, s melyet tősgyökeres magyar részvényesek alapítottak s bírnak, folytonos emelkedésnek,

A gácsi posztógyár áll 133 részvényből; — 150—200 embert foglalkoztat; — 3—400 sőt néha több mázsa gyapjút is feldolgoztat. Képünkön a vár alatti fonó-, és festő-osztályai láthatók, szövő-osztálya a város belsejében van.

Hogy pedig a magyar ember a gácsi posztóhoz könnyebben juthasson; intézkedett az igazgatóság több ponton rakhelyek felállításáról: ilyenek Pest, Debreczen, Miskolcz, Losoncz, Kassa, Lőcse, Besztercze.

Csak annyit mondunk, hogy ha lehet, gazdagítsuk önmagunkat, és ne a külföldet.

Pokorny Gusztáv.

Debreczeni állandó színház. (Szkálniczky Antal terve szerint.)

virágzásnak induljon, szükség hogy azt a nemzet is karolja fel, s pártolására méltassa.

Miért ne nélkülözhetnők mi a cseh, német kelméket, szép magyar öltözeteinknél? mindaddig, míg a gácsi posztógyár finom, s amazoknál minden tekintetben előnyösebb kelméket szolgáltathat e célra? Szilárd hazafiui akarat oda vinné a dolgot, hogy a gácsi posztógyárat, mely elégtelen volna ugyan a haza öszves szükségleteit előteremteni, itt ott keletkező, s virágzásnak indulandó újabb posztógyárak pótolandának. Gyapjút, a posztógyártás lényegét, úgy is magunk termelünk. Ipar, kereskedés, minden ország boldogságának alapkövét teszik.

Debreczenben magyar nemzeti színház.

Néhány évtized előtt Debreczenben egy ócska épület egyik része szolgált Thalia templomául a Czeglédutczai piacra nyúló szögletén. E roskatag épület azonban a város által eladatván, az időről időre ide látogató színésztársaságok az eredetileg magtárnak épült, de tulajdonosa által ugynevezett színházzá rögtönzött épületben mulattaták jó és balszerencse között a közönséget.

Igen régen belátta a városi előljáróság és közönség, hogy Debreczenben egy alkalmas s a célnak mindenben megfelelő színház nélkülözhetlen; s már 1843. táján több jelesb színház rajztervei

beszereztettek; minthogy azonban ama roskatag épületnek eladási ára sokkal csekélyebb volt, mintsem azzal egy nagyobb szerű s Debreczen tekintélyének megfelelő színháznak építését csak megkezdeni is bátorkodtak volna, — a dolog élére pedig — az építésre kívántató összeg előteremtése, alkalmas helyiség kiválasztása, s tervekészítésre szükséges erélylyel senki állani nem vállalkozott: méltán attól tarthatánk, hogy a magtár még sokáig fogja bitorolni a *nemzeti színház* szép nevezetét.

Mult az idő, a beszerzett rajzok is eltévedtek; — míg néhány év előtt a színház ügyét fölkaroló hirlapi cikkek, több jóakaró, de a közdolgokba alig némi befolyással birható lakostársunk újra fölserkenték a színház építésének eszméjét, s folytonos ébrenlétben sikerült azt tartaniok; s miután még a kormánynak e tárgyban sürgetése, a község tanácsnak több ízben tett fölszólalása sem birt elég életerőt kifejteni; — egy *ideiglenes* színház építésére kértek s nyertek is felsőbb engedélyt, — ideiglenesre csak azért egyesülvén, hogy egy *állandónak* létrejöttét annál sikeresebben eszközölhessék. — Nem is csalatkoztak reményükben, mert a kieszközölt engedménnyel kezökben határozottan fölszólíták Csorba János akkori polgármestert, hogy egy állandó színház építése ügyének álljon élére, följajánlák ahoz a közreműködést, akaratot, s fáradságot, de fentarták maguknak az engedélyezett ideiglenes színház építése jogát, ha az állandóhoz a város vagy engedélyt nem nyerne, vagy az építés erélytelen eljárás miatt nem sikerülne.

Az engedély egy magyar nemzeti állandó színházépítésre csakugyan kieszközöltetett, olyformán, hogy miután a színház pénztára az építést meg nem bírja, az abban levő mintegy 30,600 pft. maradna tartaléktökének, az építés pedig részvénykölsönből teljesíttessék, mely kamatostól több év alatt leend a város által visszafizetendő — Állandó színházépítési bizottmány is alakítottatott, mely azonban néha egy évet meghaladó időközben sem hivatott egybe, s így nem mondhatni, hogy az ügy valami nagy erélylyel karoltatott volna föl. — Az igaz, hogy a helyiség fő akadály volt; — mert a kitünőbb helyeknek megszerzése az illető háztulajdonosok tulságos, s önzőnek is bátran nevezhető követeléseinek tört meg. Hosszas halogatás után végre nevezett polgármester által ajánlott hely fogadtatott el a Czeglédutca vége felé az utca közepén, mely az igaz, hogy semmibe sem került, de a központtól meglehetősen távol esvén, a közönség többségének ellenére volt. — Ezen helyiségre Ybl építész szólítottatott föl, hogy tervet készítessen; — hol azonban azon tévesztés történt, hogy az építésre fordítandó összeg meg nem határozottatott, legalább az a bizottmánynak tudtára soha nem adatott; s így történt, — hogy a szép s nagyszerű terv elkészülvén, a költségvetés 301,500 pengő forintot is túlhaladt, s e miatt, bár a terv még 1859. januárban beadatott, soha tárgyalás alá bizottmányilag nem vétetett. Ismét aludt tehát az ügy; míg 1860. év elején a takarékpénztár 400, a gőzmalomtársulat 500 ftot ajánlván az építésre, alkalmat vőnek, fölhíni az előljáróságot, hogy a színház építésére komolyabb lépéseket tegyen, reményleni lehetvén, hogy az áldozatkészség a társulatok s egyesek részéről hiányozni nem fog.

Ez adott újabb lendületet az ügynek; az újból kiegészített bizottmány más helyiség után látott, az összeget meghatározandónak véleményezte, s így történt, hogy az akkori község tanács 150,000 a. ftot ajánlott meg s a Czeglédutca elején levő Semsey-féle telket megvétetni rendelte, — mely telekhez a szomszéd Komáromy telekből egy rész hozzácsatoltatván, — jelenleg a színház telkének utczára eső része $32\frac{2}{10}$ folyó ölet teszen. E helyiség, ha nem is a város főpiacán, de mindenesetre a legszebb és terebélyesebb utcák egyikén, s a város középpontjához igen közel esvén, a színházba járó közönségnek kényelmére leend.

Ybl építész az előbbi nagyszerű tervet a meghatározott összeg erejéig módosítani igérvén, fölszólítás után két újabb tervvázlatot készített, melynek egyike circusidomú gömbölyű homlokzattal a színházi bizottmány által elfogadtatván, fölszólított az építész, hogy annak teljes tervét és költségvetését dolgozza ki; — minthogy pedig a bizottmány tervekészítésre csődöt nem hirdetett, — de középületről levén kérdés, már csak a felelősség elhárítása tekintetéből is czélszerűnek tartá, más építést is terv készítésre fölszólítani; s így szólítá föl *Szkalnitzky Antal* építést is; ki nek tervvázlata, — miután Ybl építész a már elfogadott terv és költségvetés kidolgozásától sürgős-építkezési vállalatai miatt visszalépett — némi változtatással elfogadtatott; ezen elfogadott s ké-

sőbb részletesen kidolgozott tervszerinti építés *Szkalnitzky Antal* folytonos felügyelete alatt — több ajánlkozó közül helybeli építész *Vecsey Imrere* oly föltétel alatt bizatott, hogy jelen év novemberéig az egész épület a küszöb fölötti első párkányzatig a földből kiemelkedjék; jövő évben tető alá jöjön; 1863. august. 15-kéig pedig az egész színház épülete fölszerelve, s teljesen elkészülten adassék át.

Minthogy pedig a mintegy 35,000 ftot tevő színházi pénztár az építést csak a folyó évben fedezheti, s abból is 10,000 ft. előre nem látható szükségek fedezésére tőkétül bennhagyatják, a hiányzó 125,000 ft. részvénykölsön útján fog fölvetetni, mely, ha az eddigi terv megmarad, 5 év alatt fog a város által kamatostól együtt és sorshuzás útján visszafizettetni; a részvénykölsönök 10, 50 és 100 forintosoknak tervezettek, hogy ahoz mindenki tehetsége szerint járulhasson.

Az építkezés ez idén megkezdődött s folyton folyik. Reméljük, hogy az ide mellékelt rajz — hacsak az építést rendkívüli akadályok nem gátolják, 1863. augusztus havában diszesen kiállítva valóságban lesz Debreczen lakossága s látogatói által szemlélhető.

Szkalnitzky szép tervének rövid ismertetését a következőben adjuk t. olvasóinknak.

A színház homlokzata, mint az rajzunkon ábrázolva van, arabbal vegyes *bizanti* modorban, a megszabott építési öszveghez mért diszszel, kellemes benyomást eszközölő, szép arányokkal van tervezve, és annak belső elrendezésével a legszerencsésebb öszhangzásba hozva. A kényelmet tekintve, azt merjük állítani, hogy bármely nagyszerű színházzal is bátran kiállhatandja a versenyt; mert az egész egygyé tevő csarnok, gyűlde, folyosók és egyéb helyiségek, lépcsőzetek, oly szerencsés tapintattal és jártassággal vannak elhelyezve, a minőt az építészet legújabb haladásától csak várhatunk. A tervező figyelme még a csekélyeknek látszó részletekre is kiterjedt.

A nagy előcsarnokba a kocsin és gyalog érkezők külön ajtókon, — a csarnokon kívüli — érintkezés nélkül, és így minden tolongás kikerülésével jutnak, innen a jegyeket váltott közönség, külön bejárásokon és lépcsőzeteken jut a földszintre, az egyes emeletekbe és az erkély-ülésekre. — Az ülőhelyek valamint a páholyok is a legkényelmesebb elhelyezkedésre vannak számítva, és az utóbbiak mindegyike egy-egy előszobácskával ellátva

A nézőhely, mind a három emeletével együtt 1500, sőt szükség esetére 1800 személyt is befogad.

A beldiszitmények kiállítása tervező *Szkalnitzky* építésre bizatván, teljes jogunk van reményleni, hogy az építész művészeti ismerete és ügyes tapintata, a várakozásnak teljesen meg fog felelni, miről a Majnai-Frankfurtban az ő terve után épült és a legközelebb mult napokban megnyitott nagy hangversenyi terem épülete is biztosít.

A világítás és szellőztetés (ventilatio) ha a kívánt időre a gázvilágítás kivihető lesz, a mint tudomásunkra jutott, szintén egy új, az eddigiektől eltérő jobb modorban fogna eszközöltetni.

Az építkezés f. évi augusztus hóban megkezdődött, s daczára a felmerült s valóban nem csekély akadályoknak, igen szép sikerrel haladt előre; mert az összes faltömegek alapjokból kiépítve már három lányira állanak ki a földből.

Nem mulaszthatjuk el, ez alkalommal a nem rég leköszönt városi hatóságnak, ezen hazai és korszerű vállalat létesítése érdekében tett erélyes eljárását elismeréssel felemlíteni, és azon óhajtásunkat kifejezni, bár e nemes buzgalom az újabb városi tanácsnak is például szolgálja.

Reméljük, hogy a szép épület — hacsak az építést rendkívüli akadályok nem gátolják — már 1863. augusztus havában teljes diszben elkészülve lesz Debreczen város hazafiuságának, műveltségének s kitartó áldozatkészségének hangos hirdetője.

A csecsemők ápolása.

Az újszülöttet, ki ugyis a szülés által igen nagy változást szenvedett, nehogy egyszerre kétségbeessék, a bölcs természet ura még egy időig meghagyta az anyávali édes viszonyban; hét vagy nyolcz hónapig az anyatestből vevén táplálékát, a mi a szoptatás által történik. — Kezdetét veszi itt a szép, a nagyszerű hivatás, mi